

Література:

1. Микитенко В.В. Механізми повоєнного відновлення макрорегіональних зон України: архітектура гібридного сценарію. *Глобальні трансформації розвитку суспільства*: колективна монографія. Харків: СГ НТМ «Новий курс», 2024. С. 68-87.
2. Микитенко В.В. Реконструктивна просторова регенерація природно-господарських відносин в індустріальних макрорегіонах: восьмиетапний підхід. *Глобальна безпека та асиметричність світового господарства в умовах нестабільного розвитку економічних систем*: Наук.-практ. конфер. (Кропивницький, 12.12.2024) / упоряд. І.М. Миценко. Кропивницький: ЦНТУ, 2024. С. 193-197.
3. Микитенко В.В., Чупріна М.О. Типовий комплекс механізмів реалізації гібридного сценарію реконструктивного відновлення макрорегіональних зон України. *Особливості інтеграції країн у світовий економічний та політико-правовий простір*: Матеріали XI Міжнар. наук.-практ. конфер., 13.12.2024 / за заг. ред. д.е.н., професора Калініної С.П. Київ: МАУ, 2024. С. 27-31.

ЛОГІСТИЧНІ ОСНОВИ ТА СТІЙКЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСПОРТНОЇ СИСТЕМИ

Орел В.М., доктор економічних наук, професор,
Інститут тваринництва НААН України, м. Харків, Україна
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-1609-1731>

Транспортна система є однією з ключових складових сучасної економіки, яка забезпечує рух товарів, послуг та людей. Вона відіграє вирішальну роль у глобалізації, інтеграції ринків та розвитку міжнародної торгівлі. Однак, зростання попиту на транспортні послуги, обмежені ресурси, екологічні проблеми та зміни клімату вимагають нового підходу до організації та управління транспортними системами. У цьому контексті логістика стає основним інструментом для забезпечення ефективності, стабільності та стійкості транспортної системи.

Логістика – це наука про планування, управління та контроль за рухом матеріальних, інформаційних та фінансових потоків у просторі та часі. У транспортній системі логістика забезпечує оптимізацію процесів перевезення, зберігання та розподілу вантажів, що дозволяє мінімізувати витрати, підвищити якість послуг та забезпечити своєчасну доставку. Роботи таких вчених, як О. Амоша, В. Шинкаренко, О. Мних,

зосереджені на аналізі внутрішніх економічних і правових змін, що впливають на розвиток логістики в Україні. Особливо актуальними є дослідження у сфері впровадження інформаційних технологій в управління ланцюгами постачання, оптимізації витрат та підвищення конкурентоспроможності підприємств в умовах кризи та ринкових трансформацій. Дослідження показують, що для підвищення ефективності логістичних підприємств необхідно застосовувати сучасні підходи до управління, які включають цифровізацію процесів, використання інноваційних рішень та інтеграцію зі світовими логістичними системами.

Інтегральний підхід представляє ситуаційну й комбінаційну перспективу при організації бізнесу як на внутрішньо-фірмовому (мікрорівні), так і на різних макрорівнях, наприклад, регіональному, міжнародному й т.д. Тому даний логістичний підхід був прийнятий як методологічна основа. Поняття стійкого функціонування у самому узагальненому вигляді означає можливість і готовність транспорту забезпечити соціальну й військово-політичну стабільність суспільства й держави, здатність і готовність інститутів влади створювати механізми захисту національних інтересів. Із цього виходить, що стійке функціонування є складовою частиною поняття національної безпеки, що включає оборонну, інформаційну, екологічну, енергетичну безпеку та ін. Стійке функціонування транспорту не можна розглядати у відриві від національно-державних інтересів: підтримки державного суверенітету й самостійного розвитку на основі принципів самозбереження, самозахисту та ін. [3].

Першою особливістю транспортного забезпечення в міжнародних економічних зв'язках є те, що продукція транспорту виступає на міжнародних ринках як об'єкт купівлі-продажу, і тому вона піддана впливу всіх факторів, що характеризують розвиток світової економіки в цілому. Міжнародними транспортними операціями є операції, які пов'язані з переміщенням зовнішньоторговельних вантажів на зовнішніх щодо країни – експортера й країни-імпортера ділянках маршруту перевезення. Правовідносини виникаючі в таких транспортних операціях між відправниками й одержувачами вантажів, а також між ними й перевізниками, мають міжнародний характер. У цілому великий обсяг роботи в транспортній сфері вже проведений. Сьогодні багато базових умов виглядають більш сприятливими, однак численні проблеми на транспорті ще мають місце. Так, зокрема, значна кількість доріг місцевого значення ще знаходиться в незадовільному

стані, пропускна й перероблювальна спроможність окремих станцій і ділянок залізничної мережі ще недостатня, рівень транспортного сервісу не відповідає необхідним стандартам, залишається високою ступінь зносу й старіння основних виробничих фондів, допускаються порушення прав підприємців при наданні транспортних послуг. Технічне оснащення українських аеропортів, особливо регіональних, також знаходиться на низькому рівні. Спостерігається дефіцит забезпеченості аеропортів сучасними основними виробничими потужностями, будівлями, спорудами, технологічним устаткуванням, спецтехнікою для обслуговування повітряних суден західного виробництва тощо.

Транспортна система складається з багатьох ланок: виробництво, зберігання, перевезення, розподіл. Логістика забезпечує їхню взаємодію, створюючи єдиний ланцюг поставок. Це дозволяє уникнути простоїв, надлишкових запасів та інших. Одним із ключових завдань логістики є вибір найефективніших маршрутів перевезення. Завдяки використанню сучасних технологій, таких як GPS, геоінформаційні системи (GIS) та програмне забезпечення для планування маршрутів, вдається скоротити час доставки, знизити витрати на паливо та зменшити вплив на навколишнє середовище. Логістика передбачає активне використання інформаційних технологій для збору, обробки та аналізу даних. Це дозволяє приймати обґрунтовані рішення, швидко реагувати на зміни ринку та покращувати якість послуг.

Стійкість транспортної системи – це її здатність забезпечувати ефективне функціонування в довгостроковій перспективі, враховуючи економічні, соціальні та екологічні аспекти. У сучасних умовах досягнення стійкості транспортної системи є однією з найважливіших задач, оскільки транспорт є одним із основних джерел забруднення навколишнього середовища та споживачів енергетичних ресурсів. Основні принципи стійкого функціонування транспортної системи включають:

1. Екологічна відповідальність.
2. Енергоефективність.
3. Соціальна відповідальність.
4. Економічна ефективність.
5. Адаптивність до змін.

Логістика є невід'ємною частиною сучасної транспортної системи, яка забезпечує її ефективне та стійке функціонування. Завдяки оптимізації процесів, використанню інноваційних технологій та

інтеграції економічних, екологічних та соціальних аспектів, логістика дозволяє створювати транспортні системи, які відповідають вимогам сучасного світу. Умови глобалізації, зростання конкуренції та екологічні виклики вимагають постійного вдосконалення логістичних підходів, що робить їх ключовим елементом у забезпеченні стійкості транспортної системи у майбутньому. На рубежі нового етапу соціально-економічної модернізації України динамічний розвиток і ефективне функціонування транспортного комплексу є однією із ключових умов для досягнення високих і стійких темпів економічного росту, забезпечення національної безпеки й обороноздатності країни, підвищення рівня життя населення, раціональної інтеграції у світову економіку й, відповідно, входження в число найбільш конкурентоспроможних країн світу. Транспорт є найважливішою сферою суспільного виробництва й займає особливе місце в системі господарського комплексу країни. Будучи основою поділу праці в суспільстві він здійснює різноманітний зв'язок між виробництвом і споживанням, промисловістю й сільським господарством, добувною й обробною промисловістю, між різними економічними районами. Від ефективної роботи досліджуваного об'єкта багато в чому залежить рівень економічної й технологічної ефективності функціонування всіх галузей національного господарства. Разом з тим зміна геополітичної ситуації, вимога ефективного позиціонування країни у світовому співтоваристві, а також сучасні економічні мега-тренди висувають нові вимоги до транспорту як до елементу системи національної безпеки. Стійке й ефективне функціонування транспорту для багатьох країн є необхідною умовою стабілізації й підйому економіки, забезпечення цілісності держави, економічній безпеці й обороноздатності країни.

Література:

1. Кальченко А.Г. Логістика: навчальний посібник. К.: КНЕУ, 2020. 148 с.
2. Крикавський Є., Похильченко О., Фертч М. Логістика та управління ланцюгами поставок: підручник. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2019. 848 с.
3. Орел А.М., Корнієцький О.В. Регіональна транспортно-логістична система інноваційної інфраструктури в умовах євроінтеграційних процесів. *Науковий фаховий журнал «Інвестиції: практика та досвід»*. 2023. № 10. С. 28-34. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/investplan/article/view/1505>
4. Сумець О.М., Бабенкова Т.Ю. Логістичні системи і ланцюги поставок: навчальний посібник. Київ: Хай-Тек-Прес, 2012. 220 с.